

met gesloten ogen mag plaatsnemen, terwijl Charmatz en Cima een kleine dansvoorstelling voor hem improviseren. Inzet is een 'danse suggerée', waarbij de dansers zonder fysiek contact een verandering in de ervaring en houding van de zitter trachten uit te lokken. De dansers werken met extremen, gebruiken nabijheid en afstand, bewegen traag of uitermate energetisch, produceren lawaai met objecten, zingen, lezen teksten, voeren de belichting op of dompelen de ruimte in volslagen duisternis. De kijkervaring van de toeschouwers vermenigvuldigt zich: zij zien zowel de explosieve dans van Charmatz en Cima als de ingetogen houding van de blinde getuige. Allerhande mogelijke sensaties die de zitter beleeft door de ongemakkelijke nabijheid van de performers dagen de kijker uit tot een verregaande inleving die ook zijn kijken uit balans brengt. Op hetzelfde moment vinden zo het eigen kijken plaats, een poging daar afstand van te nemen en het te analyseren om dat kijken vervolgens te confronteren met allerhande veronderstellingen aangaande de beleving van de blinde toeschouwer. Op die manier slaagden Charmatz en Cima erin de propositionele complexiteit van de audiovisie van *héâtre-télévision* via een eenvoudige ingreep te integreren in een gebruikelijke kijkervaring.

De vrouw van de oogarts zei tegen haar man, Je gelooft niet als ik je vertel wat ik hier voor me zie, alle beelden in de kerk zijn geblinddoekt, Wat vreemd, waarom zou dat zijn, Hoe moet ik dat nou weten, misschien heeft een geloofsvertwijfelde het gedaan toen hij begreep dat hij net als alle anderen blind zou worden, of de pastoor hier, misschien dacht hij wel, en terecht, dat als de blinden de beelden niet konden zien, de beelden ook de blinden niet meer mochten zien, Beelden zien niet, Daar vergis je je, beelden en figuren op schilderijen zien met de ogen die hen zien, alleen is nu iedereen blind, Jij ziet nog, Ik zal steeds minder gaan zien, zelfs als ik mijn gezichtsvermogen niet verlies zal ik toch dag in dag uit iets blinder worden omdat ik niemand heb die mij ziet (...).

José Saramago*

Closer

De hiërarchie van onze zintuigen kan ook door elkaar worden gegooid door het toevoegen van een nieuw zintuig. Met technologische zintuigen trachten we de grenzen van onze perceptie en dus van onze kennis van de wereld te verleggen. Vorig jaar nog werd de Nobelprijs geneeskunde uitgereikt aan de wetenschappers die in de jaren zeventig MRI ontwikkelden, een techniek waarmee organen en weefsel in beeld kunnen worden gebracht door een magnetisch veld en radiogolven. Het verlangen een grondiger inzicht te krijgen in het innerlijke leven is eeuwenoud, alsook het ideaal van een transparant lichaam dat kenbaar, manipuleerbaar en maakbaar is. De vermeende vertrouwdheid met technologische zintuigen uit de medische beeldvorming is overigens enigszins paradoxaal: levert een toestel voor het meten van bloedwaarden wel een 'beeld' op? En verder: waaruit bestaat nu de specifieke kennis van zo'n zintuig, van de *ervaring* die het mogelijk maakt, eerder dan van de afgeleide kennis? Wat als ons lichaam uitgerust was met pakweg een ontvanger van radiogolven?

Die problematiek is aan de orde in *Closer* (2002), de tweede voorstelling van het collectief Deep Blue, dat onderzoek doet naar beweging en geluid op microniveau: 'hoe kunnen we het microscopische lichaam in een performance oproepen?'¹⁵ Elke toeschouwer krijgt een hoofdtelefoon en mag vrij rondlopen in een *environment*: een grillige, biomorfe ruimte die scenografe Shizuka Hariu creëerde met een scherm van verticaal hangende bamboestokjes. Daarop projecteert Arne Lievens felgekleurde lichtsluizen, felrood, fuchsia, turkoois. Ondertussen knettert, ruist en zoemt het minimale geluidsontwerp van Christoph De Boeck in je oren. Al die elementen zorgen voor een bevreemdende intimiteit, waarin je jezelf langzaam een plek kunt zoeken. Pas na geruime tijd begeven choreografen/dansers Heine R. Avdal en Yukiko Shinozaki zich tussen de toeschouwers. Alsof zich een energiepakketje door hun lichaam verplaatst, tintelt af en toe een hand of voet, of gaat hun borstkas onrustig op en neer. Verder bewegen ze nauwelijks. Hun houding is afstandelijk en gesloten, ondanks hun fysieke nabijheid. Plots besef je dat zij zich niet eens in dezelfde audioruimte bevinden. Hebben wij toeschouwers via het geluid meer kennis over hun lichamen dan zichzelf? Bevinden we ons ineens in de rol van onderzoeker? Vormt het publiek nog wel een groep, nu iedereen vanuit zijn eigen geluidsruimte opereert? Met het reizende energiepakketje als motorisch principe wordt het bewe-

La Chaise BORIS CHARMATZ EN JULIA CIMA/ASSOCIATION EDNA Foto Sylvie Friess

